

Original Research / Orijinal Araştırma

Sociodemographic Variables and Family Planning Knowledge and Method Use: Family Planning Survey

Sosyodemografik Değişkenler ile Aile Planlaması Bilgi, Yöntem Kullanımı: Aile Planlaması Araştırması

Nazlı ÇELİK¹, Ülken Tunga BABAOĞLU²

Abstract

Objective: This study sought to examine the relationship between knowledge levels of contraception, its usage, and the socio-demographic attributes of women of childbearing age registered at family health centers within the central district of Kırşehir province.

Method: This study employed a cross-sectional epidemiological design. The study population comprised women aged 18 to 49 who were registered at family health centers within the central district of Kırşehir. A known sampling method was utilized to select a sample of 449 individuals. Data collection spanned from May 2023 to July 2023 and comprised two parts. The first part involved inquiries about sociodemographic characteristics and family planning utilization. In the second part, the Contraceptive Knowledge Assessment Scale was administered.

Results: The preeminent sources of information on family planning were health institutions, cited by 33.4% of the participants, with 42.3% stating that they possessed sufficient information. Notably, 29.2% of participants reported experiencing unwanted pregnancies, and 27.8% disclosed the use of emergency contraception. Among the women in the study, 79.1% indicated the contraceptive pill/needle as the most frequently used modern method and 78% reported using the calendar method among traditional methods. Participants' median family planning knowledge scale score was 11.00 (Q₁=8-Q₃=14) points. An examination of the scale scores in conjunction with sociodemographic characteristics unveiled a statistically significant relationship between the number of children and knowledge scores (p=0.043).

Conclusion: This study revealed that the level of knowledge concerning family planning methods fell short of the desired standard. Appropriate training and awareness programs regarding family planning methods need to be organized for different segments of society. In addition, it is important that staff working in primary healthcare institutions can carry out family planning consultancy services effectively.

Keywords: Contraception, Family planning services, Reproductive health, pregnancy unplanned, Primary health care

Özet

Amaç: Bu çalışmada, Kırşehir il merkezindeki aile sağlığı merkezlerine (ASM) kayıtlı doğurganlık çağındaki kadınların kontrasepsiyon bilgi düzeyi, yöntem kullanım durumları ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, kesitsel tipte epidemiyolojik bir araştırmadır. Mayıs 2023-Temmuz 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Örneklem Kırşehir il merkezinde bulunan ASM'lere kayıtlı 18-49 yaş arasındaki kadınlar üzerinden, nüfusu bilinen örneklem yöntemi ile hesaplanmış ve çalışmaya 449 kişi dahil edilmiştir. Veri toplama formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım, sosyodemografik özellikler ve aile planlaması kullanım durumunu irdeleyen sorular içermektedir. İkinci kısımda ise Kontraseptif Bilgi Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %42,3'ü aile planlaması konusunda yeterli bilgiye sahip olduklarını ve bilgi kaynaklarının %33,4 ile en çok sağlık kuruluşları olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %29,2'si istenmeyen gebelik yaşadığını, %27,8'i acil doğum kontrol yöntemi kullandıklarını ifade etmişlerdir. En çok kullanılan modern yöntemin %79,1 ile doğum kontrol hapı/iğnesi, geleneksel yöntemin ise %78 ile takvim yöntemi olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan kadınların aile planlaması bilgi ölçeği puan ortancası 11,00 (Q₁=8-Q₃=14) puan olarak tespit edilmiştir. Ölçek puanları ile sosyodemografik özellikler karşılaştırıldığında çocuk sayısı ile bilgi puanı arasında istatistiksel bir fark olduğu saptanmıştır (p=0,043).

Sonuç: Bu çalışma sonucunda, aile planlaması yöntemleri hakkında bilgi düzeyinin istenilen seviyede olmadığı saptanmıştır. Aile planlaması yöntemleri ile ilgili toplumun farklı kesimlerine yönelik uygun eğitim ve farkındalık programlarının düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca birinci basamak sağlık kuruluşlarında görev alan personelin de aile planlaması danışmanlık hizmetlerini etkin yürütebilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Kontrasepsiyon, Aile planlaması hizmetleri, Üreme sağlığı, İstenmeyen gebelik, Birinci basamak sağlık hizmetleri

Geliş tarihi / Received: 18.10.2023 Kabul tarihi / Accepted: 13.12.2023

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD, Kırşehir, Türkiye

²Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD, Kırşehir, Türkiye

Address for Correspondence / Yazışma Adresi Ülken Tunga BABAOĞLU, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD, Bağbaşı yerleşkesi, Merkez, Kırşehir, Türkiye, E-posta: utbabaoglu@ahievran.edu.tr Tel: +90 3862801136

Çelik N. Babaoğlu ÜT. *Sociodemographic Variables and Family Planning Knowledge and Method Use: Family Planning Survey.*

TJFMPC, 2024; 18 (1) :41-47

DOI: 10.21763/tjfm.1377545

Giriş

Aile planlaması (AP); kişilerin uygun zamanda, istedikleri sayıda çocuk sahibi olmalarına, kendi istek ve sosyoekonomik durumlarına göre doğum aralıklarını planlamalarına olanak sağlayan uygulamalara verilen genel addir.^{1,2} AP yöntemleri, istenmeyen gebeliklerin ve aşırı doğurganlığın önlenmesinin yanı sıra hem anne-çocuk sağlığının hem de toplum sağlığının korunmasını ve geliştirilmesini sağlamaktadır.³ AP hizmetlerinin, adölesan dönemde başlayıp postmenopozal döneme kadar düzenli ve sürekli bir biçimde devam etmesi gerekmektedir.⁴

Gelişmekte olan ülkelerde istenmeyen gebeliklerin sayısının artması, sık aralıklarla doğum yapılması, doğurganlık çağındaki kadınların başlıca ölüm sebepleri arasında yer almaktadır.^{3,5} Ülkemizde toplam doğurganlık hızları yıllar içinde azalmış, son 50 yılda 4,3 çocuktan 1,9 çocuca gerilemiştir.⁶ Bunun yanında son beş yıllık dönemde gerçekleşen doğumların %15'i istenmeyen gebeliklerin bir sonucudur ve her 100 gebelikten 6'sı istemli düşükle sonlanmıştır.⁷ Yapılan çalışmalara bakıldığında, ülkemizde gebeliği önleyici yöntem kullanımı henüz istenilen düzeyde değildir. Ayrıca kullanılan yöntemin başarısının düşük olduğu da gösterilmiştir.¹ Kadınlar arasında herhangi bir modern aile planlaması yöntemi bilme oranı ülkemize %99,8 civarındadır. Bununla birlikte halen evli kadınların %30'u herhangi bir AP yöntemi kullanmamaktadır ve bu oran son 5 yılda % 4 artmıştır. TNSA 2018 raporuna göre halen evli kadınların en sık kullandığı yöntemler; geri çekme (%20), erkek kondomu (%19) ve RIA (%14)'dir.⁷

Aile hekimleri, birimlerine bağlı nüfustaki kadınlara etkili, güvenilir ve uygun koruma yöntemleri sunmak için en ulaşılabilir konumdadır. Kadın, çocuk ve toplum sağlığının korunmasında AP konusunda etkin bilgilendirme birinci basamak sağlık hizmetlerinin kaçınılmaz bir parçası olmalıdır.⁸

AP yöntemleri hakkında kadınların bilgi düzeylerinin artırılmasının yanı sıra doğru yöntem seçimi, yöntem kullanımının düzgün anlatılması, yöntem seçimi sonrası kişilerin takibi de son derece önemlidir. Ülkemizde modern kontrasepsiyon yöntemlerinin kullanımının az olması ve plansız gebeliklerle sık karşılaşılması özellikle birinci basamak sağlık hizmetleri açısından önemli bir sorundur. Bu çalışmada, Kırşehir ili, Merkez ilçesine bağlı aile sağlığı merkezlerine (ASM) kayıtlı kadınların kontrasepsiyon bilgi düzeyi, yöntem kullanım durumları ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Kesitsel tipte olan bu araştırma, Mayıs 2023-Temmuz 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Kırşehir il merkezinde bulunan 12 Aile Sağlığı Merkezi (ASM) içerisinde, her mahalleyi temsil edecek şekilde random 7 ASM seçilmiştir. Seçilen bu ASM 'lere kayıtlı olan 18-49 yaş aralığındaki 5003 kadın nüfustan $n=Nt^2pq^2 / d^2(N-1)+t^2pq$ formülü kullanılarak 357 kişi seçilmiştir ($t=1,96$, $p=0,50$, $d=0,05$, Güven Aralığı=%95). Seçilen ASM'lere kayıtlı olan kadınlardan ikametgahı Kırşehir Merkez ilçesinde olan kişilerin listesi excel formatında oluşturulmuştur. Listedeki her bir ASM'ye kayıtlı olan toplam kadın sayısına göre, tabakalı olarak her bir ASM den seçilecek örneklem sayısı belirlenmiştir. Çalışmaya gönüllü olarak katılmak istemeyenlerin veya anket sorularının tamamını doldurmayanların fazla olabileceği ön görülerek toplam 500 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Oluşturulan listede her onuncu sıradaki hastalar aranmış ve ASM'ye davet edilmiştir. Çalışmayı kabul edip ASM'ye gelen hastalar çalışmaya dâhil edilmiştir. Oluşturulan listeden toplam 449 kişiye ulaşılmıştır.

Araştırma verileri literatür taraması ile araştırmacılar tarafından oluşturulan soru formu ve ölçek ile toplanmıştır. Soru formu, yüz yüze görüşme tekniği ile yapılmıştır. Soru formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısmı, demografik özellikler, kullanılan aile planlaması yöntemleri, aile planlaması bilgi kaynakları, istenmeyen gebelik yaşanma durumu ve benzeri bilgileri sorgulayan 14 sorudan oluşmaktadır. İkinci kısmı ise Kontraseptif Bilgi Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. 2022 yılında Eryılmaz ve ark geliştirdiği ölçek 25 sorudan oluşmaktadır. Sorular biri doğru olmak üzere 5 şıktan oluşmaktadır. Doğru şıka bir puan, diğer şıklara sıfır puan verilmektedir. Ölçek puan aralığı 0-25 puandır. Kontraseptif bilgi durumu yükseldikçe alınan ölçek puanı yükselmektedir.⁸

Araştırmanın etik kurul izinleri (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Tarih: 07.03.2023-Karar no: 2023-05/33) ve Kırşehir İl Sağlık Müdürlüğünden gerekli idari izinler (27.02.2023/E.42884709-020-210150493) alınmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 23.0 paket programı kullanılmıştır. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Değişkenlerin hiçbiri normal dağılım göstermediği için sosyodemografik özellikler, bilgi kaynakları ve aile planlaması hakkında yeterli bilgi sahip olma, istenmeyen gebelik yaşanması, aktif cinsel hayat ve acil doğum kontrol yöntemleri kullanma durumları tanımlayıcı istatistikleri sayı (n), yüzde (%), medyan (%25-%75) olarak gösterilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmalarda, değişken sayısına göre Kruskal-Wallis testi veya Mann-Whitney U testi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık olarak düzeyi $p<0,05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Çalışmaya toplam 449 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan 18-49 yaş aralığındaki kadınların yaş ortancaları 32,00 ($Q_1=25-Q_3=39$)'dir. Katılımcıların %83,07'si şehirde ikamet ediyordu, %51,67'si orta gelir seviyesindeydi. Eğitim seviyesi %47,44'ünün lise ve üstü düzeydir. Katılımcıların %56,35'i evli olduğunu belirtti. Çalışmaya katılmayı kabul edenlerin %38,75'inin çocuğu yoktu (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların sosyo demografik özelliklerinin dağılımı

Sosyo demografik değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
İkametgâh*		
Köy-İlçe	35	7,80
Şehir	373	83,07
Büyükşehir	41	9,13
Algılanan Gelir		
Düşük	136	30,29
Orta	232	51,67
Yüksek	81	18,04
Eğitim düzeyi		
Okuryazar	87	19,38
İlkokul-Ortaokul	149	33,18
Lise	194	43,21
Üniversite ve üstü	19	4,23
Medeni durum		
Evli	253	56,35
Bekar	185	41,20
Dul-Boşanmış	11	2,45
Çocuk		
Var	275	61,25
Yok	174	38,75
Çocuk sayısı		
1 çocuk	133	29,62
2 çocuk	62	13,81
3 çocuk ve üstü	80	17,81

*En uzun ikametgâh ettiği yer

Tablo 2 de görüldüğü üzere katılımcıların aile planlaması ile ilgili bilgi kaynakları arasında en çok %33,41 ile sağlık kuruluşları ve %31,63 ile sosyal çevre olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %42,32'ü yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların %29,18'si istenmeyen gebelik yaşadığını, %27,84'i acil doğum kontrol yöntemi kullandıklarını belirtmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların aile planlaması ile ilgili özelliklerinin dağılımı

Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bilgi kaynakları		
Sağlık kuruluşu	150	33,41
Sosyal çevre(Arkadaş, akraba vb.)	142	31,63
İnternet	75	16,70
Medya	60	13,36
Diğer	22	4,90
Aile planlaması hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?		
Evet	190	42,32
Hayır	259	57,68
İstenmeyen gebelik yaşadınız mı?		
Evet	131	29,18
Hayır	318	70,82
Aktif cinsel hayatınız var mı?		
Evet	278	61,92
Hayır	171	38,08
Acil doğum kontrol yöntemi kullanmak zorunda kaldınız mı?		
Evet	125	27,84
Hayır	324	72,16

Araştırmaya katılan kadınların en çok kullanılan modern yöntem %79,06'sı doğum kontrol hapı/iğnesi kullandığı, geleneksel yöntemlerden ise %77,95'i takvim yöntemini kullandıklarını belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Kullanılan aile planlaması ile ilgili özelliklerinin dağılımı

Aile planlaması yöntemleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Modern yöntemler		
Doğum kontrol hapı/iğne	355	79,06
RİA**	336	74,83
Kondom	298	66,37
Geleneksel yöntemler		
Takvim	350	77,95
Geri çekme	336	74,83

*Birden çok yöntem seçilmiştir. **RİA: Rahim içi araç

Tablo 4'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların aile planlaması bilgi ölçeği puan ortancası 11.00 ($Q_1=8-Q_3=14$) puan olarak tespit edilmiştir. En yüksek puanı bir kişinin 23 puan aldığı, en düşük puan ise bir kişi 1 puan aldığı görülmüştür. Ölçek puanları ile sosyodemografik özellikler karşılaştırıldığında, çocuk sayısı ile bilgi puanı arasında istatistiksel bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0,043$). Bu fark bir çocuklu aile ile üç ve üstü çocuklu aileler arasından kaynaklanıyordu. İkametgâh, algılanan gelir, medeni durum ile ölçek puanı arasında istatistiksel bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4. Katılımcıların sosyo demografik özellikleri ile ölçek puanının karşılaştırılması

Sosyo-demografik değişkenler	Ölçek puan ortancası (Q_1-Q_3)	p
İkametgah		
Köy-İlçe	9,00 (6,00-14,00)	0,322 ¹
Şehir	11,00 (8,00-14,00)	
Büyükşehir	11,00 (9,00-13,00)	
Algılanan gelir		
Düşük	11,00 (8,00-14,00)	0,225 ¹
Orta	10,00 (7,00-13,00)	
Yüksek	11,00 (8,00-15,00)	
Eğitim düzeyi		
Okuryazar	11,00 (8,00-13,00)	0,794 ¹
İlkokul-Ortaokul	11,00 (8,00-14,00)	
Lise ve üstü	12,00 (8,00-16,00)	
Medeni durum		
Evli	11,00 (7,00-14,00)	0,634 ¹
Bekar	11,00 (8,00-14,00)	
Boşanmış-Dul	11,00 (7,00-12,00)	
Çocuk		
Var	11,00 (8,00-14,00)	0,702 ²
Yok	11,00 (8,00-14,00)	
Çocuk sayısı		
1	12,00 (8,00-14,00)	0,043 ^{1*}
2	10,00 (7,00-12,75)	
3 ve üstü	10,00 (7,00-13,00)	

¹Kruskal-Wallis testi, ²Mann-Whitney U testi

Aile planlaması yöntemleri ölçek puanları ile bilgi kaynakları ve aile planlaması hakkında yeterli bilgi sahip olma, istenmeyen gebelik yaşanması, aktif cinsel hayat ve acil doğum kontrol yöntemleri kullanma durumu ile ölçek puanı arasında istatistiksel bir fark saptanamamıştır ($p>0,050$) (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Aile planlaması özellikleri ile ölçek puanının karşılaştırılması

Değişkenler	Ölçek puan ortancası (Q ₁ -Q ₃)	p
Bilgi kaynakları		
Medya	10,00 (7,00-12,00)	0,643 ¹
Sağlık kuruluşu	11,00 (8,00-14,00)	
Sosyal çevre(Arkadaş, akraba vb.)	10,00 (6,00-15,00)	
İnternet	11,00 (8,00-14,00)	
Diğer	11,50 (8,75-14,00)	
Aile planlaması hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?		
Evet	10,00 (8,00-14,00)	0,185 ²
Hayır	11,00 (8,00-14,00)	
İstenmeyen gebelik yaşadınız mı?		
Evet	11,00 (8,00-14,00)	0,800 ²
Hayır	11,00 (8,00-14,00)	
Aktif cinsel hayatınız var mı?		
Evet	11,00 (8,00-14,00)	0,579 ²
Hayır	11,00 (8,00-13,00)	
Acil doğum kontrol yöntemi kullanmak zorunda kaldınız mı?		
Evet	11,00 (8,00-14,00)	0,290 ²
Hayır	11,00 (8,00-14,00)	

¹Kruskal-Wallis testi, ²Mann-Whitney U testi

Tartışma

AP kullanımının yaygınlaştırılmasında, kadınların eğitimi, karar vermede en önemli faktör olarak kabul edilmektedir.⁹ Farkındalık ve bilgi, kontrasepsiyon için doğru yöntemi seçmenin anahtarıdır. Çalışmamızda, katılımcıların yarısından azının yeterli bilgiye sahip olduklarını belirttiği, bilgi kaynaklarının ise çoğunlukla sağlık kuruluşları olduğu saptanmıştır. Literatür ile karşılaştırıldığında bu oran çok düşük kalmaktadır. Ülkemizde yapılan farklı çalışmalarda, AP yöntemleri hakkında bilgi sahibi olma durumlarına bakıldığında %58 ile %80 arasında değişen oranlar görülmektedir.¹⁰⁻¹³ Bilecen ve arkadaşlarının yaptığı nitel bir çalışmada da, kadınların çoğu etkili bir AP danışmanlığı ve eğitimi almadığını, bazıları ise kendilerine verilen bilgilerin yetersiz ve eksik olduğunu ifade etmiştir.¹⁴ Tahran ve İran'da yapılan çalışmalara bakıldığında ise bu oranlar %75 ve %87 olarak bulunmuştur.^{15,16} Çalışmamızla uyumlu olarak kişilerin çoğunun sağlık çalışanlarından bilgi aldığı bunu sosyal çevrenin takip ettiği (arkadaş, eş vb.) görülmüştür. Bu durum sağlık kuruluşlarında, özellikle birinci basamaklarda verilecek AP danışmanlık hizmetlerinin toplumun bilgi düzeyinin artırılması, doğru yöntem seçimi ve etkin kullanımının sağlanmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

TNSA 2018 verilerine bakıldığında istenmeyen gebelik oranları son 15 yılda %20 'den %15'e gerilemiştir. Bununla birlikte gerçekleşen doğumların % 11'inin de daha sonra olması tercih edilmiştir. Toplam istenmeyen-plansız gebe kalma oranı %26'dır.⁷ Literatüre bakıldığında, ülkemizde ve dünyada yapılan çalışmalarda da istenmeyen gebelik oranlarının çalışmamızla uyumlu olarak %30'lar civarında olduğu görülmektedir.^{2,11,16-18} Acil doğum kontrol yöntemi kullanımı çalışmamızda %27,8 olarak bulunmuşken, Kırklareli'de yapılan bir çalışmada, verilerimizle uyumlu olarak %24,8 olarak tespit edilmiştir.¹⁰ Arslancan ve arkadaşlarının İstanbul'da yaptığı çalışmada ise %11,3 olarak daha düşük oranda saptanmıştır.¹⁹ TNSA 2018 verilerinde AKY kullanım oranı 15-49 yaş arası tüm kadınlarda %6,8; tüm evli kadınlarda ise %8,6 olarak bildirilmiştir.⁷ Dünya literatüründe ise %2 ile %20 arasında değişen oranlar görülmektedir.²⁰⁻²³ Bu oranlardaki geniş farklılığın bölgesel özellikler, AP yöntemine ulaşma durumu ve sürekli bir AP kullanımının AKY oranını azaltması gibi faktörlere bağlı olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada, en çok kullanılan modern yöntem doğum kontrol hapti/İğnesi, geleneksel yöntem ise takvim yöntemi olarak saptanmıştır. Ankara ve Bingöl'de yapılan çalışmalarda en sık geri çekme ve RIA kullanıldığı görülmüştür.^{12,24} Tekgündüz ve arkadaşları evli kadınlar üzerinde yaptıkları çalışmada, kadınların en sık hormonal yöntemleri tercih ettiğini bildirmişlerdir.²⁵ Hindistan'da en sık kullanılan yöntemler kondom ve oral kontraseptif iken, Tahran'da %61 oranında geri çekme ve takvim, %23 oranında oral kontraseptif olarak bildirilmiştir.^{15,16} Nijerya'da Rabiü ve arkadaşlarının birinci basamakta yürüttükleri çalışmada ise kadınların %20,7'sinin modern, %36,8 inin geleneksel yöntem kullandığı (en sık geri çekme) saptanmıştır.²⁶ Geleneksel yöntemlerin etkinliğinin düşüklüğü ve modern doğum kontrol yöntemlerinin yararları hakkında doğru bilgilendirme ile kişiler modern doğum kontrol yöntemlerini kullanmaya teşvik edilebilir.

Aile planlaması bilgi ölçeği puanlarına baktığımızda, daha az sayıda çocuk sahibi olanların bilgi düzeyinin anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır. Eryılmaz ve arkadaşlarının çalışmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir.⁸

Bilgi düzeyi yüksek olanların, AP yöntemlerini daha fazla kullandığı ve bu nedenle az sayıda çocuk sahibi oldukları düşünülebilir. Köy ve ilçede ikamet edenlerin ölçek puanları da daha düşük bulunmuştur. Kişilerin en kolay ve sık ulaşabildiği sağlık kuruluşunun birinci basamak sağlık kurumları olması sebebiyle, üreme çağında başvuran tüm bireylere yeterli ve etkin AP danışmanlığı verilmesinin önemli bir fırsat olduğu görülmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak AP yöntemleri hakkında bilgi düzeyinin hala istenilen seviyede olmadığı, kişilerin çoğunun sağlık çalışanlarından bilgi aldığı saptanmıştır. Şehirde yaşayanların ve eğitim seviyesi yüksek olanların AP bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda AP yöntemleri ile ilgili toplumun farklı kesimlerine yönelik uygun eğitim programları düzenlenmeli, kadın ve erkeklere yönelik AP danışmanlık hizmetlerinin özellikle birinci basamakta etkin ve sürekli olarak yürütülmelidir. Ayrıca modern yöntemlerin kullanımını arttırmak için kişilere özel danışmanlık verilerek, uygun yöntem seçimi ve doğru kullanımın sağlanması ve düzenli izlem yapılması önem arz etmektedir.

Çıkar çakışması beyanı

Yazarlar bu yazının hazırlanması ve yayınlanması aşamasında herhangi bir çıkar çakışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansman

Yazarlar bu yazının araştırma ve yazarlık sürecinde herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Kaynaklar

1. Gavas E, İnal S. Türkiye’de kadınların aile planlaması yöntemleri kullanma durumları ve tutumları: Sistematiik derleme. Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi. 2019;1(2):37-43.
2. Gökseven Y, Öztürk GZ, Toprak D. Üreme çağındaki kadınlarda kontrasepsiyon bilgi düzeyinin, tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi. 2020;24(4):203-212.
3. Nazik F, Mumcu Ş, Sönmez M, Yılmaz AN, Yüksekol ÖD. 15-49 Yaş evli kadınların aile planlamasına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 2021;4(3):326-336.
4. Güler Ç, Akın L. Halk Sağlığı temel bilgiler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi; 2012.p.282-299.
5. Erenel AŞ, Kavlak T, Bingöl B. Kadınların doğum sonrası altı ay sonunda aile planlaması yöntemi kullanma durumu. Van Tıp Dergisi. 2011;18(2):68-76.
6. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Dünya Nüfus Günü. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2023-49688>. Erişim Tarihi: 01.10.2023
7. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Ankara, 2019. p.84-90. Erişim tarihi: 01Aralık2023 https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20raporlar/2018%20TNSA/TNSA2018_ana_Rapor_compressed.pdf
8. Eryılmaz ME, Kuş C, Gümüştakim RŞ. Turkish adaptation of contraceptive knowledge assessment scale and its validity and reliability study in Turkey. Journal of Obstetrics and Gynaecology Research. 2022;48(8):2198-2207.
9. Cindoglu D, Sirkeci I, Sirkeci RF. Determinants of choosing withdrawal over modern contraceptive methods in Turkey. The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care. 2008;13(4):412-421.
10. Bulut S, Ayça Ş. Aile Sağlığı Merkezi'ne Kayıtlı Evli Kadınların Aile Planlaması ve Üreme Sağlığı Tutumlarının Değerlendirilmesi. Black Sea Journal of Health Science. 2023;6(1):57-63.
11. Oltuluoğlu H, Başer M. Malatya İl Merkezinde Yaşayan Evli Kadınların Kullandıkları Aile Planlaması Yöntemleri ve Seçme Nedenlerinin İncelenmesi+. Journal of Turgut Ozal Medical Center. 2012;19(3):167-174.
12. Öztaş Ö, Artantaş AB, Tetik BK, Yalçıntaş A, Yusuf Ü, Uğurlu M. 18-49 yaş grubu evli kadınların üreme sağlığı ve kontrasepsiyon hakkındaki bilgi, tutum ve davranışları. Ankara Medical Journal. 2015;15(2):67-76.
13. Canan S, Adıguzel L, Demirbağ BC. Üniversite Öğrencilerinin Aile Planlaması ve Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklara İlişkin Bilgi Düzeyi. Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care. 2023;17(1):50-61.
14. Bilecen AP, Filiz E. Kadınların istenmeyen gebeliklerini resmi sağlık kuruluşu dışında sonlandırma deneyimi: Nitel bir çalışma. Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care.2023; 17(2):296-303.
15. Pegu B, Gaur BP, Sharma N, Singh AS. Knowledge, attitude and practices of contraception among married women. Int J Reprod Contracept Obstet Gynecol. 2014;3(2):385-388.
16. Tehrani FR, Farahani FKA, Hashemi M. Factors influencing contraceptive use in Tehran. Family practice. 2001;18(2):204-208.
17. Bajos N, Leridon H, Goulard H, Oustry P, Job-Spira N. Contraception: from accessibility to efficiency. Human Reproduction. 2003;18(5):994-999.
18. Egelioğlu Cetişli N, Kahveci M, Işık S, Hacılar A. Kadınların Postpartum Kontraseptif Tercihleri ve Tutumları. Journal of Academic Research in Nursing (JAREN). 2020;6(1):67-72.

19. Arslançan M, Çetin H, Müjgan T, Yıldızdal A, Can Ö, Şimşek EE. Bir aile sağlığı merkezine kayıtlı 15-49 yaş kadınların acil kontraseptif yöntemleri bilme, uygulama durumları ve ilişkili faktörler. *JAREN*. 2020;6(2):352-359.
20. Alharbi MS, Almuji AS, Alreshid FF, Kutbi EH. Knowledge and attitude about emergency contraception among Saudi women of childbearing age. *Journal of Family Medicine and Primary Care*. 2019;8(1):44-48.
21. Anjum F, Jabeen A, Sanjrani H. Awareness regarding emergency contraception. *Annals of King Edward Medical University*. 2016;22(3):237-239.
22. Guleria S, Juul KE, Munk C, et al. Contraceptive non-use and emergency contraceptive use at first sexual intercourse among nearly 12 000 Scandinavian women. *Acta obstetrica et gynecologica Scandinavica*. 2017;96(3):286-294.
23. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Key statistics from the national survey of family growth. https://www.cdc.gov/nchs/nsfg/key_statistics/i.htm. Erişim Tarihi: 01.10.2023.
24. Kaya H, Tatlı H, Açık Y, Deveci SE. Bingöl ili uydukent sağlık ocağı bölgesindeki 15-49 yaş kadınların aile planlaması yöntemi kullanım düzeyinin belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2008;22(4):185-191.
25. Tekgündüz SE, Gür EY, Apay SE. Evli kadınların aile planlaması tutum ve niyetleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*. 2021;11(4):743-750.
26. Rabiu A. The role of traditional contraceptive methods in family planning among women attending primary health care centers in Kano. *Annals of African medicine*. 2018;17(4):189.